

सुवर्ण गाउँपालिकाको जलवायु र विपद् सङ्कटासन्नता तथा
जोखिम विश्लेषण पार्श्वचित्र

सुवर्ण गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, कवही गोठ, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल
२०८१

बिषय सूची

१. गाउँपालिका अवस्था :	२
२. जनसङ्ख्याको विवरण:	
२.१ वडा अनुसारको जनसङ्ख्या	३
२.२ विभिन्न प्रकोपका कारण सडकटाभिमूख जनसङ्ख्या	४
२.३ अपाङ्गताको विवरण	४
३. गाउँपालिकामा प्रकोपको अवस्था:	५
३.१ प्रकोप विश्लेषण	९
४ गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण:	११

यो गाउँपालिका विभिन्न प्रकारको प्रकोप र विपद्हरूले आक्रान्त रहेको छ । खास गरि वर्षा याममा पसाहा खोला, थलही खोला र तियर खोलामा आउने बाढीका कारण खास गरि कृषि क्षेत्रमा वर्षेनी व्यापक क्षति हुने गरेको छ । यस बाहेक शीत लहर, खडेरी, पानी तथा पशुजन्य रोग तथा जनावर आतंक (नीलगाई र बदेल्) बाट समेत प्रभावित रहेको छ । हाल यस गाउँपालिकामा ८ वटा स्वास्थ्य चौकीहरू रहेका छ र त्यस मध्ये २ वटामा प्रसुती सेवा समेत प्रवाह भई रहेको छ जसले गर्दा स्वास्थ्य सेवाको स्तर तुलनात्मक रूपमा संतोषजनक मान्न सकिन्छ । पालिकाको सबै जसो वडाहरू कच्ची, पक्की, कालोपत्रे वा ग्राभेल बाटोको माध्यमले एक अर्कासंग जोडिएको छ ।

जलवायु परिवर्तनको असर पनि विस्तारै यस पालिकामा देखा पर्न थाली सकेको छ र यसलाई यहाँका खेती किसानि गर्ने समुदायहरूले बुझ्न थाली सकेका छन् । खास गरी वर्षा हुने समय हेरफेर हुन थालेको उनीहरू बताउछन् । यसका साथै बाली लगाउने र भित्र्याउने समय समेत केहि हेरफेर भएको महसुस उनीहरूले गर्न थालेका छन् । यस बाहेक अति चिसो अनि अति गर्मी हुन थालेको अनि यिनीहरूको अवधि पनि तलमाथि भएको उनीहरू बताउछन् ।

यो गाउँपालिकामा विभिन्न प्रकारको प्रकोप र विपद्हरूले प्रभाव रहेको छ । बालीमा लाग्न रोग यहाँ प्रमुख प्रकोपको रूपमा देखा परेको छ । गर्मी याममा आगलागीको घटना बारम्बार देखिने गरेको छ । त्यसै गरी वर्षा याममा पसाहा, तियर, थलही, भुतही तथा जमुनी खोलामा आउने बाढीका कारण वर्षेनी यी खोलानालासंग सम्पर्कमा रहेका वडा नं. १ मा चरमोहना, बगही २ मा कवही, नैका टोला, इटाही र ३, नं.मा आधा चरमोहना बढी डुवान तथा कटानले व्यापक बालीनालीको क्षति गर्ने गरेको छ भने बाँकी वडाहरू आशिकं रूपले प्रभावित रहेका छन् । । पालिकामा वर्षे भै देखा परी रहने पशुजन्य रोग पनि अर्को एउटा प्रमुख प्रकोपका रूपमा हेरिएको छ । यस बाहेक शीत लहर, खडेरी, तथा जनावर आतंक (नीलगाई र बदेल्) बाट समेत यो पालिका प्रभावित रहेको छ । हाल यस पालिकामा ८ वटा स्वास्थ्य चौकीहरू तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू रहेका छ र त्यस मध्ये २ वटामा प्रसुती सेवा समेत प्रवाह भई रहेको छ जसले गर्दा स्वास्थ्य सेवाको स्तर संतोषजनक रहेको छ ।

२. जनसङ्ख्याको विवरण:

२.१ जातजाति र उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या

जातजाती		उमेर समूह									जम्मा
		०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+	
पहाडे	पुरुष	१३	३१	२८	१९	१४	८	६	६		१२८
	महिला	१५	२३	१५	२२	१५	७	८	२	१	१०८
मधेशी	पुरुष	१४५८	२९८७	२३७२	१६३३	१४०६	९७४	६०९	५३५	२५०	१२२२४
	महिला	१२४८	२८८४	२०००	१६६९	१३१९	७९९	५५१	४४८	१८७	१११०५
पहाडे जनजाति	पुरुष	३८	६४	४९	२६	२४	१६	१४	८	४	२४३
	महिला	२३	५८	३७	३८	१७	१५	११	५	४	२०८
मधेशी दलित	पुरुष	१६८	४७९	३६९	२२७	१९६	१७१	७६	५२	४५	१७८३
	महिला	२४८	४५७	२९०	२४०	१९६	१११	७२	६८	१६	१६९८
धार्मिक समूह	पुरुष	५६६	१०४१	८१३	४५९	३२०	२४४	१५९	१३६	४४	३७८२
	महिला	५४८	९६८	७२८	५४५	३३७	२३२	१५२	९१	३५	३६३३
अन्य	पुरुष	०	०	०	१	०	०	०	३	०	४
	महिला	०	१	१७	६०	६३	३४	२५	१९	६	२२५
जम्मा											

राजेश प्रसाद यादव
 गा.पा. अध्यक्ष

२.२ उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या

वडा नं.	४ वर्ष मुनि	५-१९ वर्ष	२०-२४ वर्ष	२५ देखि ६४ वर्ष	६५ देखि ६९ वर्ष	७० वर्ष माथि	जम्मा
१	४२३	१५३८	३६८	१६६३	६४	१५४	४२१०
२	५६५	१७३९	४२३	१९८९	११७	२२१	५०५४
३	६८१	१९४१	४०९	२०५९	९३	१८८	५३७१
४	२७१	८०४	२३१	१००६	७९	९७	२४८८
५	३८०	१०४१	२६६	११४७	६७	१२३	३०२४
६	५७१	१४४७	३५३	१४२५	७२	१२७	३९९५
७	७९४	२१३७	५१७	२०१५	११८	१७७	५७५८
८	६३७	२०३३	४६४	१८३६	८४	१८७	५१४१
जम्मा	४३२२	१२६८०	३०३१	१३१४०	६९४	१२७४	३५१४१

२.३ अपाङ्गताको विवरण

अपाङ्गताको प्रकार	कुल	पुरुष	कुल	महिला	जम्मा
शारीरिक अपाङ्गता	१८८	९७	१४०	६७	३२८
न्यून दृष्टियुक्त		२८		१६	
दृष्टिविहीन		२४		११	
बहिरोपन		८		१३	
मनोसामाजिक अपाङ्गता		१३		५	
न्यून श्रवणशक्ति		०		०	
बहिरोपन एवं दृष्टिविहीन		१		१	
मानसिक वा मनोसामाजिक		१७		६	
बौद्धिक अपाङ्गता		२		२	
अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया)		०		१	
अटिजम		२		२	
बहुअपाङ्गता		८		१४	

वडा	वडाको कुल जनसंख्याको अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या	प्रतिशत
१	३४	०.८१
२	३०	०.५९
३	३२	०.६
४	२१	०.८४
५	७६	२.५१
६	८३	२.०८
७	३९	०.६८
८	१३	०.२५
जम्मा		

३. गाउँपालिकामा प्रकोपको अवस्था:

सुवर्ण गाउँपालिकामा प्राकृतिक र मानव सृजित दुवै किसिमका प्रकोपहरूको विद्यमान रहेको पाईन्छ । भूकम्प बाहेकलाई हेर्ने हो भने यस गाउँपालिकामा आगलागीबाट हुने क्षति, पशुजन्य रोग, बाढीबाट हुने कटान र डुबान, वन्यजन्तुको आक्रमण, कृषिमा रोग र कीट आंतक, हुरीबतास, लगायतका प्रकोपको जोखिम देखिन्छन् । त्यस्तै, विश्वव्यापी महामारी कोभिड-१९ ले समेत यस गाउँपालिकामा प्रतिकूल असर पारेको देखिन्छ । सुवर्ण गाउँपालिकाको ८ वटै वडाका वडा अध्यक्षहरू, जनप्रतिनिधीहरू स्थानीय बुद्धीजीविहरू, ज्येष्ठ नागरिक, स्थानीय संघसंस्थाका प्रतिनीधि तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा यस गाउँपालिकामा के-कस्ता प्रकोपहरू छन् र त्यसमध्ये कुन प्रकोप मुख्य समस्याको रूपमा रहेको छ भनेर जोडी तुलना विधिबाट वडाको स्तरीकरण गरिएको थियो । स्तरीकरणको आधारमा पहिचान गरिएका मुख्य प्रकोपहरू निम्न रहेका छन् ।

१	भूकम्प	सुवर्ण गाउँपालिकाको समुदायमा भूकम्पबाट हुने सम्भावित जोखिम, संरचनागत क्षति, र जनधनको हानी रोकथामका उपायबारे पर्याप्त जानकारीको अभाव रहेको छ । भूकम्पीय भूटकाबाट हुने सम्भावित जोखिमको बारेमा प्राविधिक ज्ञानको अभाव, पालिकाले राष्ट्रिय भवन संहिताको निर्माण नगरेका तथा सुरक्षित निर्माण अभ्यासलाई सशक्त बनाउन नसकेको देखिन्छ यद्यपी राष्ट्रिय भवन संहिता नगरपालिकाहरूमा मात्र लागु रहेको छ तर सुवर्ण गाउँपालिका पनि द्रुत गतिमा नगरोन्मुख हुदै गईरहेको परिप्रेक्ष्यमा आगामी दिनहरूमा हुने अवस्थालाई मनन गरी भवन संयिताको निर्माण र लागु गरेको खण्डमा यसले भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणमा एउटा आयाम थप्ने काम हुने थियो ।
२	बालीमा लाग्ने रोग	यस गाउँपालिकामा बालीमा लाग्ने रोगहरूबाट हुने क्षतिको अवस्था गम्भीर रहेको छ । बालीमा लाग्ने विभिन्न किराहरूले कृषकहरूको उत्पादनमा ठूलो क्षति पुर्याउने गरेको पाइएको छ, जसले कृषि उत्पादनमा गिरावट ल्याएको कुरा समुदायसंगको छलफलमा आएको छ । रोगहरू नियन्त्रण गर्ने पर्याप्त उपायहरूको अभावले कृषकहरूलाई थप आर्थिक बोझ परेको छ । कृषकहरूले कीटनाशकको उचित प्रयोग र जैविक समाधानको आवश्यकता महशुस गरे तापनि त्यसबारे पर्याप्त तालिम र ज्ञानको अभाव देखिएको छ । रोग प्रतिरोधी बाली प्रविधिको प्रयोग र किराको प्रभावकारी व्यवस्थापनबारे समुदायमा ज्ञान कम देखिन्छ ।
३	आगलागी	गाउँपालिकाको अधिकांश घर कच्ची, खर वा फुसको छानो भएका छन्, जसले गर्दा आगलागीको जोखिम उच्च रहेको छ । फुसको छानो भएका घरहरूको संख्या बढ्दै गएका कारण आगलागी हुँदा व्यापक भौतिक र आर्थिक क्षति हुने गरेको छ । विगतमा आगलागीबाट प्रभावित भएका परिवारहरूले उचित सहयोगको अभावमा चुनौतीको सामना गर्नु परेको उल्लेख गरेका छन् । समुदायमा अग्नी सुरक्षाबारे ज्ञानको अभाव रहेको छ ।
४	पशुजन्य रोग	हरेक वर्ष पालिकामा पशुहरूमा विभिन्न प्रकारका रोगहरूको प्रकोप देखिने गरेको

21/7/21
 [Handwritten signatures and stamps]

		छ । यी रोगहरूले पशुपालक किसानलाई ठुलो आर्थिक हानी पुर्याउने गरेको छ । पशुहरूमा लाग्ने रोगहरूको समयमै उपचार र रोकथाम नभएको अवस्थामा संक्रमणको जोखिम बढ्ने गर्दछ । पर्याप्त पशु प्राविधिक तथा पशु स्वास्थ्य सेवाको अभावमा किसानहरू समस्यामा पर्दै आएका छन् । पशुपालन क्षेत्रलाई सुरक्षित र उत्पादनमुखी बनाउन स्वास्थ्य सेवा विस्तार नहुँदा, नियमित खोप अभियान सञ्चालन नहुँदा, र समुदाय स्तरमा पशु रोगको पहिचान र उपचार सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था नहुँदा पशुजन्य रोगले ठुलो क्षति गरि रहेको छ ।
५	शीतलहर	गाउँपालिकामा हिउँदमा विशेष गरी मडिसरको अन्तिमदेखि माघको मध्यसम्म शीतलहरको असर देखिन्छ । यो समयमा अत्यधिक चिसोले विपन्न परिवार, तरकारी, हिउँदे वाली, र पशुपालनमा नकारात्मक असर पर्ने गरेको छ । समुदायमा शीतलहरको समयमा वाली क्षति, स्वास्थ्य समस्याहरू, र आर्थिक संकट देखिने गरेको छ । शीतलहरको समयमा समुदायलाई सुरक्षित राख्न न्यानो कपडाको अभाव तथा आगो ताप्ने व्यवस्थामा सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
६	खडेरी	गाउँपालिकामा पानीको मात्रा कम हुँदा र वर्षाको अनियमितताले गर्दा वाली उत्पादनमा गिरावट आएको किसानहरूले छलफलको क्रममा बताएका छन् । यसले खाद्य सुरक्षामा संकट ल्याउने सम्भावना बढाएको छ । गाउँपालिकाले खाद्य सुरक्षाको सवालमा खोला तथा गण्डक नहरको सिँचाई प्रणालीको विस्तार र जलस्रोतको दिगो प्रयोगमा जोड नदिएको देखिन्छ ।
७	सडक दुर्घटना	यस गाउँपालिकामा सडक दुर्घटनाको समस्या पनि बढ्दै गएको छ । सवारी तथा सडक नियमको पालना नहुँदा, समयमा नै सडकको मर्मत नहुनु र स्थानीय स्तरमा सडक सचेतनाको कमीले जनधनको हानी हुने गरेको छ । कतिपय ठाउँमा सडक साँघुरो तथा बिग्रेको अवस्था भएको हुँदा तथा बनी सकेका नयाँ सडकमा युवाहरूले तीव्र गतिमा सवारी खास गरी मोटरसाईकल कुदाउदा सडक दुर्घटनाको समस्या धेरै देखिन थालेको छ ।
८	हुरीबतास	२०७४ को आँधीले यस क्षेत्रमा आवास तथा वालीनालीमा ठुलो क्षति पुर्याएको थियो । कच्ची घरहरू, खर, जस्ता र टायलको छानो भएकाले हुरीबतासले गर्दा छानो उड्को, घर भत्किएका तथा रूख उखेलिएको जस्ता घटना भएको थिए । हुरीबतासले यस क्षेत्रका घर तथा वालीनालीमा ठुलो क्षति पुर्याउने गरेको छ । वालीमा पनि हुरीबाट प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने र उत्पादन घट्ने गरेको छ ।
९	बाढी	गाउँपालिका भएर बग्ने तियर र थलही नदीमा आउने बाढीका कारण नजिकका वस्ती र खेत उच्च जोखिममा पर्दै आएका छन् । वर्षाको समयमा नदीको पानीले डुबान र कटान गर्दा किसानहरूको वाली नष्ट हुने र वस्तीहरू प्रभावित हुने समस्या रहेको छ । बाढी व्यवस्थापनका लागि प्रभावकारी योजना, नदी किनारामा सुरक्षा बाँध निर्माण, र विपद्को सामना गर्ने संयन्त्र नरहेको अवस्था छ ।

१०	डुबान	प्रत्येक वर्ष बाढीका कारण सुवर्ण गाउँपालिकाका धेरै क्षेत्रमा डुबानको जोखिम देखिन्छ । खोलाको पानीले खेत र घर डुवाउने हुँदा बासिन्दा प्रभावित हुने गरेका छन् । खेतवालीको क्षति, घरपालुवा जनावर खतरामा पर्ने अवस्था, र जलवायु जोखिमले गर्दा जनजीवन कठिन बन्ने गरेको छ । यस पालिकामा जलनिकासको लागि सुरक्षित ठाउँको पहिचान, गाउँपालिका तथा समुदायमा विपद् व्यवस्थापन बारे क्षमता अभिवृद्धिको कार्यक्रम नहुने गरेको पाएको छ ।
११	जनावरको आतंक	चारकोसे भ्वाडीवाट आउने नीलगाई र बदेल्हरूले खेतमा लगाईएका अन्नवालीमा ठुलो क्षति पुर्याउँदै आएको छ । नदी किनारामा रहेका अधिकांश खेतमा यी जनावरको आतंकका कारण किसानहरू आफ्नो बाली जोगाउन सकेका छैनन् । जनावर नियन्त्रणको पहल नहुँदा कृषि उत्पादन घट्दै गएको छ किसानहरूले बताएका छन् । वन्यजन्तुवाट बाली जोगाउन तारजालीको अभाव, नीलगाई र बदेल् नियन्त्रणका उपायहरू नअपनाउदा, र वन विभागसँग समन्वय नगर्दा समस्या समाधान हुन सकेको छैन ।

~~निका~~
 प्रमुख
 २०७३-७४
 प्रमुख
 २०७३-७४
 २०७३-७४

३.१ प्रकोप विश्लेषण

गाउँपालिकामा देखिएका विभिन्न प्रकारका प्रकोपहरू र ती प्रकोपहरू हुनका कारण र त्यसबाट हुने गरेका प्रभावको पहिचान गर्न आवश्यक हुन्छ । प्रकोप, जोखिमको पहिचान, प्रकोप हुने महिना र ऐतिहासिक समयरेखाको आधारमा प्रकोपको आवृत्ति र त्यसको मूल कारण तथा सम्भावित समाधानका उपायहरू के-के हुन भनेर धरातलिय हिडाई, प्रकोप प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन, समूहसंगको छलफल, लक्षित समूह छलफल, सामुदायिक छलफल तथा जनप्रतिनिधिहरूसंगको अन्तरक्रिया मार्फत पहिचान गरिएको छ । सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विभिन्न औजारको प्रयोगबाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको पुनरावलोकन, अनुगमन, परिक्षण तथा छुटेका विषय पत्ता लगाउन प्रत्येक वडाहरूमा सानो समूहमा छलफल गरिएको थियो । विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण त्यस वडाको कृषि, पशुपालन तथा खाद्य सुरक्षा, जलवायु जन्य प्रकोप हुनुका सम्भावित कारणहरू र त्यसबाट हुने गरेका असर तथा प्रभाव एवम् त्यसको निराकरणका बारेमा छलफल गरी निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

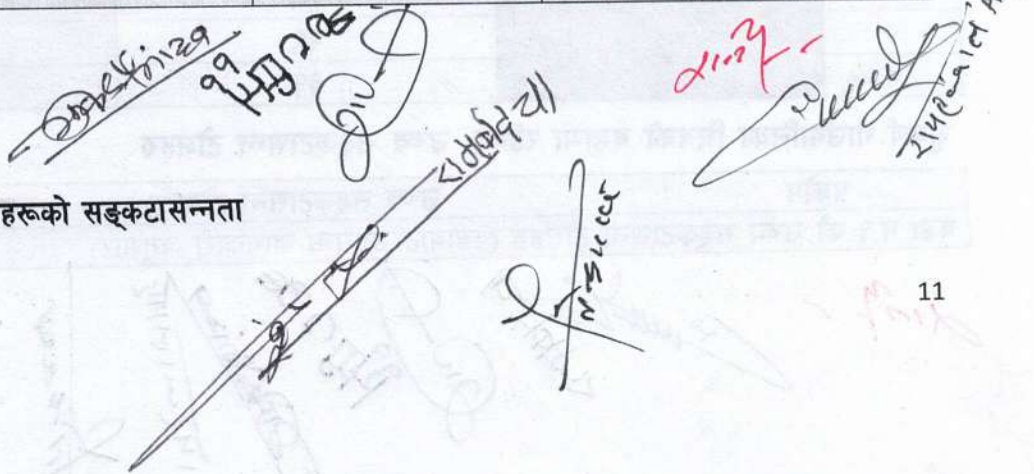
क्र. सं	समस्या अथवा प्रकोप	कारण	प्रभाव	जोखिम न्यूनिकरणका लागि पहिचान भएका उपाय
१	भूकम्पले घर, मानव, भौतिक संरचना, विद्यालय, सडक तथा अन्य महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरू क्षति गर्न सक्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● कम्जोर भौगोलिक संरचना, भूकम्प प्रतिरोधात्मक घर निर्माण नगर्नु, ● विद्यालय तथा संरचनाहरू प्रबलिकरण नगर्नु, ● बहुप्रकोप तथा विपद्को जोखिम मूल्याङ्कन नगर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ● मानविय तथा भौतिक क्षति ● बालबालिकाको पढाईमा असर ● खाद्यान्न नष्ट तथा अभाव ● मनोसामाजिक समस्या हुने ● घर तथा अन्य भौतिक क्षति ● मुहान सुक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● भवन संयिताका निर्माण गरी लागु गर्ने ● भूकम्प प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माण ● खुल्ला स्थानको पहिचान ● भूकम्पीय जोखिमबारे सचेतना अभिवृद्धि ● गाउँपालिकामा रहेका घर बनाउने कालीगढहरूलाई दक्ष बनाउन उनीहरूलाई भवन संयिताबारे तालिम प्रदान गर्ने ● सुरक्षित आवास निर्माण
२	अन्नबालीमा रोग	<ul style="list-style-type: none"> ● विषादी तथा रसायनिक मलको अत्याधिक प्रयोग, ● बारम्बार एउटै जातको बाली लगाउने ● जलवायु परिवर्तन, ● बढी उत्पादनमुखी हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> अन्न बाली नष्ट हुनु, खाद्यान्नमा कमी, आर्थिक कमी, स्वास्थ्यमा असर, माटोको गुणस्तरमा ह्रास हुनु ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● माटो परिक्षण गर्ने, ● प्रत्येक वडामा कृषि जेटिएको व्यवस्थापन गर्ने, ● आइपिएम व्यवस्थापन, ● जैविक विषादी मल, गोठे मल, कम्पोस्ट मलको प्रयोग गर्ने ● घुम्ती बाली प्रणाली अपनाउने, ● जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी जनचेतामूलक कार्यक्रम संचालन

Handwritten signatures and notes at the bottom of the page, including the name 'सुशीला शर्मा' and other illegible text.

३	आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> खडेरी, हावाहुरी, अव्यवस्थित बसोबास जथाभावी आगो बाल्नु आगजन्य पदार्थहरु असुरक्षित स्थान तथा बालबालिकाको पहुँच हुने ठाउँमा राख्नु जनचेतनाको कमी 	घर भित्र रहेको अन्नपात धन सम्पत्ती जलेर नष्ट हुनु, भोकमरी, घर, गोठ तथा पशुचौपायको क्षति	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन, सिचाई व्यवस्थापन कार्यक्रम, वारुण यन्त्रको व्यवस्थापन
४	पशुजन्य रोग	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन, अन्य जनावरहरुबाट रोग सन्तु, परजीवी तथा किरा, पशुसेवामा सिमित पहुँच, खराब सरसफाई तथा स्वच्छता, पर्याप्त पोषणको अभाव 	आर्थिक क्षति, खाद्य सुरक्षा, जनस्वास्थ्यमा प्रभाव, वातावरणीय प्रभाव, कृषि विकासमा प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> सरसफाईमा ध्यान दिने, पोषण प्रदान गर्ने, खोप प्रवर्द्धन गर्ने, नियमित पशु स्वास्थ्य अनुगमन गर्ने, परजीवी तथा किरा नियन्त्रण गर्ने, स्वच्छता कायम राख्ने, पशु स्वास्थ्यमा पहुँच पुरयाउने, किसानलाई तालिम प्रदान गर्ने, पशुजन्य रोग निगरानी गर्ने संयन्त्रलाई सुदृढीकरण गर्ने।
५	शीतलहर	तापक्रममा गिरावट, चिसो बढ्नु	खेतीमा असर, मानव स्वास्थ्यमा असर, पशु चौपायामा असर	घर तथा गोठको छानो दरिलो बनाउने, टनेल तथा प्लाष्टिक खेती गर्न
६	सडक दुर्घटना	<ul style="list-style-type: none"> सवारी नियमको पालना नहुदा, अपर्याप्त यातायातको व्यवस्थापन, सवारी साधन पुरानो हुनु, सडक साँघुरो हुनु तथा बिग्रनु, समयमा नै सडकको मर्मत नहुनु र स्थानीय स्तरमा सडक सम्बन्धी सचेतनाको कमि, सडकमा युवाहरुले तीव्र गतिमा सवारी चलाउनु, 	सवारी दुर्घटनामा धन र मानवीय क्षति,	<ul style="list-style-type: none"> सवारी नियमको पालना दुर्घटना सम्भावित क्षेत्रहरुमा ट्राफिक चिन्हहरु स्थापना गर्ने बिग्रेका बाटोहरुको शीघ्र मर्मत तथा सम्भार, सडक काट्ने ठाउँहरुमा जेब्रा क्रसिङको व्यवस्थापन सडक रेलिङ राख्ने सडकमा गति नियन्त्रणका लागि गति नियन्त्रक डिस्को (स्पीड ब्रेकर) राख्ने, पुराना सवारी साधनहरुको नियमित जाँच र मर्मत सामुदायिक सडक सचेतना कार्यक्रम संचालन
७	खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> तापक्रममा वृद्धि जनचेतनाको कमि वन फडानी, जलवायु परिवर्तन, खुल्ला चरिचरण, धुँवा धुलोमा वृद्धि वनजंगल फँडानी 	<ul style="list-style-type: none"> तापक्रममा वृद्धि, डढेलो तथा आगलागीमा वृद्धि, खानेपानीको समस्या, कृषि पेशामा हास, सिँचाईको समस्या, अन्न उत्पादनमा कमि, 	<ul style="list-style-type: none"> बृक्षारोपण, सिँचाईको व्यवस्थापन, पानीको मुहान संरक्षण, सिँचाई कुलो निर्माणका साथै सरसफाई, प्लाष्टिक पोखरी निर्माण, सिमेन्टको पोखरी निर्माण, पानीघैटो निर्माण,

		पानीको मुहानहरु सुक्दै जानु,	<ul style="list-style-type: none"> पानीको मुहान सुक्नु, रोग व्याधी बढनु, खाद्यान्नको अभाव, जिविकोपार्जनको समस्या, कृषि पेशा छाडी अन्य पेशा अपनाउन थाल्नु 	<ul style="list-style-type: none"> आकाश पानी संकलन
८	हुरीबतास	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनको असर, वायुमण्डलीय प्रभाव 	अन्न बाली ढलेर नष्ट हुनु, उत्पादनमा कमी, भौतिक क्षति	<ul style="list-style-type: none"> घर बनाउदा बलियो बनाउने, होचो जातको बिउ लगाउने, जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने
९	बाढीले घर, खेत, जग्गा जमीन, निजी सम्पत्ती र मानवीय क्षति गर्नु	<ul style="list-style-type: none"> खोला किनार नजिक घर र बस्ती हुनु जोखिम स्थानमा तटबन्ध नहुनु खोला छेउछाउमा अव्यवस्थित बसोबास कमजोर पर्खाल बनाउनु वृक्षारोपणमा कमी बाढी सम्बन्धी जनचेतनाको अभाव बाढीबाट जोगिन पूर्वतयारी नहुनु गरिब तथा सुकुम्बासी आवास व्यवस्थित नहुनु दिर्घकालीन योजना नबनाउनु खुल्ला चरिचरण हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> मानवीय क्षति हुनु बालबालिकाको पढाईमा असर खानेकुरा तथा लुगाफाटाको अभाव मनोसामाजिक समस्या हुने खानेपानीको अभाव जमीन कटान हुनु आवास तथा अन्य भौतिक क्षति हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> खोला किनार नजिक बस्ती बसाउन नदिने जोखिम स्थानमा तटबन्ध लगाउने जोखिम स्थानमा स्थानीय रुपमा हुने विरुवाहरु रोप्ने जोखिम स्थानमा बस्ती तथा घर बस्न नदिन नीति बनाउने खोला छेउमा भएको बसोबास व्यवस्थित गर्ने जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने वृक्षारोपण गर्ने खोला नियन्त्रणका लागि दिर्घकालीन योजना बनाउने चरीचरणमा रोक लगाई त्यसलाई व्यवस्थित गर्ने
१०	जनावरको आतंक (जस्तै नीलगाई र बदेले)	<ul style="list-style-type: none"> वनजंगलको छेउमा बस्ती बस्नाले जंगल छेउमा खेती लगाउनु जंगली फलफूलको र खाद्यान्नको कमी 	भौतिक, आर्थिक, खेतीबारी क्षति खाद्यान्नमा कमी, भोकमरी, अन्न बाली, धान, मकै लगायतका अन्य बाली नोक्सान गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> राहत कोषको व्यवस्थापन गर्ने, वन्यजन्तु व्यवस्थापनमा नीति नियम बनाउने, वन्यजन्तुले नखाने बाली तथा खेती प्रविधि अपनाउने, वन्यजन्तु नियन्त्रणका लागि योजना बनाउनु पर्ने जंगल छेउछाउ बस्ती बसाउन रोक लगाउने खेती योग्य जमिन छेउछाउ तारबार लगाउने

३.२. समुदाय तथा वडाहरुको सङ्कटासन्नता

सड्कटासन्नता स्तरीकरण : विगतको ३० वर्षको समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति विश्लेषण गरी त्यबाट प्राप्त अड्कभारलाई जोडेर समुदाय र वडाको उच्च, मध्यम र न्यून गरी तीन वर्गमा निम्नअनुसार सड्कटासन्नता स्तरीकरण गरिएको छ ।

वडा नं	मानवीय क्षति	प्रभावित परिवार	घरको क्षति	आर्थिक क्षति	खेतीयोग्य भूमि र वनक्षेत्रको क्षति	सामाजिक क्षति	विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम	वाली लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन	तापक्रममा आएको परिवर्तन	जोखिमले भविष्यमा पार्न सक्ने असर	स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच	संस्थागत क्षमता	जनसंख्याको विश्लेषण	स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि	जम्मा
१	२	१	१	३	३	१	२	३	२	२	३	२	२	२	२९
२	२	१	२	३	१	१	२	३	२	२	३	२	२	२	२५
३	२	१	१	३	१	१	२	३	२	२	३	२	२	२	२७
४	२	३	३	३	३	१	३	३	२	२	३	२	२	२	३४
५	२	२	३	३	१	१	३	३	२	२	३	२	२	२	३१
६	२	१	२	२	२	१	२	३	२	२	३	२	२	२	२५
७	२	१	२	३	२	१	२	३	२	२	३	२	२	२	२९
८	२	३	३	३	१	१	२	३	२	२	३	२	२	२	३१

अड्कभार अनुसारको सड्कटासन्न वर्गीकरण

क्र.सं	अड्कभार	रंगको सन्देश	स्तर
१	३८ भन्दा माथी अड्कभार	उच्च	उच्च सड्कटासन्न
२	२४ देखि ३८ अड्कभार सम्म	मध्यम	मध्यम सड्कटासन्न
३	२३ भन्दा कम अड्कभार	न्यून	न्यून सड्कटासन्न

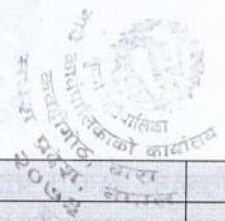
वडा अनुसार सड्कटासन्न वर्गीकरण

वडा नं.	उच्च सड्कटासन्न ३८ भन्दा माथी अड्कभार	मध्यम सड्कटासन्न (२४ देखि ३८ अड्कभार सम्म)	न्यून सड्कटासन्न २३ भन्दा कम अड्कभार	कैफियत
१		२९		
२		२५		
३		२७		
४		३४		
५		३१		
६		२५		
७		२९		
८		३१		

सुवर्ण गाउँपालिका भित्रको वडामा रहेका उच्च सड्कटासन्न टोलहरु

प्रकोप	उच्च सड्कटासन्न टोलहरु	कैफियत
वडा नं.१ को उच्च सड्कटासन्न टोलहरु (वडाबाट उपलब्ध जानकारी अनुसार)		

Handwritten signatures and stamps in red and black ink, including the name 'सुवर्ण गाउँपालिका' and other illegible text.

बाढी	चरमोहना, बगही	
डुवान	चरमोहना, बगही	
नदि कटान	चरमोहना, बगही	
जनावरको आतंक	चरमोहना, बगही, कुम्म टोली, शोलकपुर, चमटोली	
आगलागि	चरमोहना	
वडा नं.२ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
बाढी	कवही, नैका टोला, इटाही	
आगलागि	दक्षिण कवही, कवही, नैका टोल, धुसुकपुर	
खेतिबालीमा लाग्ने रोग	दक्षिण कवही, कवही, नैका, टोला, इटाही, धुसुकपुर	
डुवान	कवही, इटाही	
नदि कटान	चरमोहना, शोलकपुर, बगही, पञ्चगछिया, जमुनिया	
वडा नं.३ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
बाढी	आधा चरमोहना	
डुवान	आधा चरमोहना	
नदि कटान	आधा चरमोहना	
जनावरको आतंक	आधा चरमोहना	
वडा नं.४ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
बाढी	सानो हर्दिया, ठूलो हर्दिया	
आगलागी	खिखिरिया, सानो हर्दिया, ठूलो हर्दिया	
जनावरको आतंक	सानो हर्दिया, ठूलो हर्दिया, खिखिरिया	नीलगाई, बदेल
सडक दुर्घटना	ठूलो हर्दिया	
वडा नं.५ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
आगलागी	औरेया, पर्शुरामपुर	
बाढी	औरेया	
वडा नं.६ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
आगलागी	मुसहर्ना, धर्मपुर	
बाढी	मुसहर्ना, मभहरिया, धर्मपुर	
डुवान	मुसहर्ना, मभहरिया, धर्मपुर	
वडा नं.७ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
डुवान	समफुलवा	
आगलागी	चौरहिया	
वडा नं.८ को उच्च सङ्कटासन्न टोलहरु		
आगलागी	भिस्वा	
सडक दुर्घटना	पर्शुरामपुर, भिस्वा	

४ गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण :

यस सुवर्ण गाउँपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति रहेको छ । यसको गठनले पालिका तथा समुदायलाई विपद्सँग सामना गर्ने क्षमताको विकासमा सहयोग गर्नेछ । यस गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति संगै वडा स्तरमा पनि वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी उक्त समितीहरुलाई विपद् सम्बन्धी विभिन्न तालिमहरु प्रदान गर्दै तिनीहरुको ज्ञान, सिप र क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ ।

यस गाउँपालिकामा कार्यरत वडा कार्यालयहरु, स्वास्थ्य चौकी, रेडक्रस, प्रहरी चौकी, विद्यालयहरु, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, सरकारी तथा जनजागरण युवा क्लब, बारा र ईस्लामिक रिलिफ नेपाल आदि जस्ता स्थानीय र अन्तर्राष्ट्रिय गैह्र सरकारी निकायहरुको उपस्थिती पनि गाउँपालिकाको क्षमता हो ।

गाउँपालिकामा अवस्थित सशस्त्र प्रहरी बलका तालिम प्राप्त मानवीय श्रोतलाई विपद् पुर्वतयारी तथा आपात्कालिन प्रतिकार्यमा प्रयोग गर्न सकिने अवस्था रहेको छ । गाउँपालिकासंग १ थान नयाँ अग्नीशमन ट्रक, ५ जना तालिम प्राप्त अग्नी नियन्त्रकहरु तथा ७ जना नगर प्रहरीहरु रहेको छ । यसको अतिरिक्त गाउँपालिका संग ३ वटा ट्रयाक्टरहरु, १ वटा नगर प्रहरी जीप, १ वटा स्काभेटर र १ वटा एम्बुलेन्स पनि रहेको छ । गाउँपालिकाले २०८०/८१ मा बजेटमा विपद् व्यवस्थापनमा रु. १ लाख तथा राहत, उद्धार र पुनस्थापनाका लागि ५ लाख रकम विनियोजन गरेको छ ।

यस गाउँपालिकामा कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरुले यस क्षेत्रमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र समुदायको क्षमता तथा उत्थानशीलता बढाउने कामहरु गरिरहेका छन् । यस नगरपालिकामा रहेका विभिन्न राजनीतिक दल तथा समुहहरु, महिला समुह, विभिन्न बचत समुह तथा कृषि समुहहरु, गाउँपालिका भित्रका युवा तथा बाल क्लबहरु यस गाउँपालिकाको क्षमता हो । यसैगरी यस गाउँपालिकामा रहेका शिक्षक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत ठुला जनशक्ति पनि छन् जसको ज्ञान तथा सिप विपद् व्यवस्थापनका साथै विपद् प्रतिकार्यमा प्रयोग हुन सक्छ । गाउँपालिकामा २३ सामुदायिक, ३ मा.वि, ३ आधारभुत र १७ प्रा.वि सहित जम्मा ४६ वटा विद्यालयहरु रहेका छन् । त्यसै गरी यस गाउँपालिका भित्र ८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरुले (२ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र समेत) ८ वटा भवनहरुबाट आफ्नो सेवा दिईरहेका छन् । ती स्वास्थ्य संस्थाहरुका ३१ जना मध्ये ११ स्वास्थ्यकर्मीहरु आधारभूत आपात्कालिन स्वास्थ्य र विपद् व्यवस्थापनमा तालिम प्राप्त छन् र सबै जसो स्वास्थ्य भवनहरु सुरक्षित स्थानहरुमा रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा ४ वटा सार्वजनिक शौचालयहरु रहेका छन् र सुरक्षित र व्यवस्थित रहेका छन् । गाउँपालिकामा ४७ जना सामुदायिक स्वास्थ्य महिला स्वयमसेविकाहरुले समुदाय स्तरमा आफ्नो सेवा दिई रहेका छन् र यो पनि गाउँपालिकाको क्षमता नै हो ।

विभिन्न किसिमको सामुदायिक भेला गर्ने प्रायोजनका लागि ७ वटा सामुदायिक भवनहरु तथा ८ वटा पाटी पौवा रहेको छ । यस गाउँपालिका भित्र सञ्चार साधनको रुपमा एन.टि.सी र एन सेलका गरी ५ वटा टावरहरु रहेको छ । गाउँपालिकामा १२ वटा सार्वजनिक ताल तथा ४१ वटा निजी गरी ५३ वटा ताल रहेको छ र यसले गाउँपालिका माछा उत्पादनमा आत्मनिर्भर रहेको र गाउँपालिकामा पैसा भित्रिने एक प्रमुख व्यवसाय रहेको पनि दर्शाउछ । यहाँ प्लाई फयाक्ट्री, काठ चिरान, चामल मिल, सेलर मिल, डेरी, धान कुटने तथा गहु पिस्ने जस्ता ३१ वटा विभिन्न किसिमका कल कारखाना तथा उद्योगहरु रहेका छन् ।

यसका साथै यस गाउँपालिका भित्रका खुल्ला क्षेत्रहरु, पानीको स्रोतहरु तथा मुहानलाई पनि क्षमता मान्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकामा विभिन्न क्षेत्रहरुमा पहुँच प्राप्त भएका विभिन्न समुदायका व्यक्तिहरु यस गाउँपालिकाका क्षमता हुन् । यस गाउँपालिकामा रहेका सिकर्मी तथा डकर्मीहरुले स्थानीय सीप र आफ्नै क्षमता र दक्षताको आधारमा काम गर्ने गरेका छन् उनीहरुमा भूकम्प प्रतिरोधी संरचना निर्माण गर्ने सीप तथा क्षमताको विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसैगरी यहाँ भएका दक्ष जनशक्तिको रुपमा तालिम प्राप्त सामुदायिक महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता, तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक, शिक्षक, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सिकर्मी, डकर्मीहरुको सीप विपद्का बेला प्रयोग गर्न सकिन्छ, त्यसैले यी सबै गाउँपालिकाको क्षमता हो ।

४.१ जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण

Handwritten signatures and dates at the bottom of the page, including a date of 2073/01/15.

यस सुवर्ण गाउँपालिकामा जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण सडकटासन्नता र क्षमता बिचको भिन्नतालाई दाँजेर गरेर हेर्ने हो भने यस गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा अनगिनत कार्यहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ। यस सुवर्ण गाउँपालिकामा बालीमा लाग्ने रोग, आगलागी, पशुजन्य रोग, शीतलहर, सडक दुर्घटना, जनावरको आतंक (जस्तै नीलगाई र बदेले), बाढी, डुबान, खडेरी, हावाहुरी जस्ता प्रकोपको जोखिम रहेको छ। यसर्थ यस्ता प्रकोपहरुले ल्याउन सक्ने विपद्बाट समुदायलाई सुरक्षित बनाउन सचेतनाका कार्यहरूसँगै पूर्वतयारीका गतिविधीहरुमा समेत जोड दिनु पर्ने देखिन्छ।

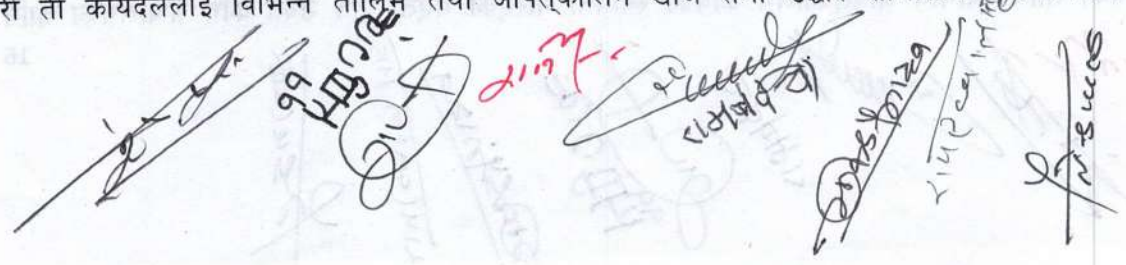
यसैगरी यस गाउँपालिकामा सुख्खा खडेरीको क्रमहरु बढ्दै गएको, जमीन मुनीको पानीका तह तल जादै गरेको, पानी कम पर्ने गरेको तथा पर्दा पनि अत्याधिक पर्ने गरेको, बेमौसमी असिनाहरु पर्ने, फलफुल तथा तरकारीहरुमा किरा बढी लाग्ने गरेको जस्ता विभिन्न जलवायु जन्य समस्या पनि देखिएको छ।

आपत्कालिन अवस्थाका लागि सुवर्ण गाउँपालिकामा रहेका सुरक्षित तथा खुल्ला स्थानको पहिचान तथा संरक्षण र समुदायमा जानकारी गराउनु आवश्यक देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा देखिएका विपद् ल्याउने मुख्य प्रकापेहरुमा बालीमा लाग्ने रोग, आगलागी, पशुजन्य रोग, शीतलहर, सडक दुर्घटना, जनावरको आतंक (जस्तै नीलगाई र बदेले), बाढी, डुबान, खडेरी, हावाहुरी रहेको छ र यस्ता प्रकोपको प्रभाव र असरलाई सम्बोधन गर्न न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ। यसका साथै समुदायमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका बारेमा तल्लो तहका विपन्न समुदायहरुलाई विभिन्न प्रकारका जानकारीहरु प्रदान गर्नुपर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकामा आगलागी दोश्रो प्रमुख प्रकोपको रुपमा स्थापित भएको अवस्थामा आगलागीका कारण तथा यसबाट बच्न गरिनु पर्ने उपायहरु बारे समुदायलाई अभिमुखिकरण गर्न जरुरी देखिन्छ साथै विद्युतिय तारबाट पनि आगलागीको घटना भएको कुरा छलफलमा आएको सन्दर्भमा पालिकाले यस्ता स्थानहरुको पहिचान गरी उक्त समस्याको समाधान गर्नु पर्ने देखिन्छ।

गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयका विद्यालय व्यवस्थापन समिती, शिक्षक तथा विद्यार्थी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई पनि पालिकामा पहिचान गरिएका प्रकोपले ल्याउन सक्ने विपद्संग सामना गर्न उनीहरुलाई बेला बखतमा विपद्संग सम्बन्धित अभिमुखिकरण तथा कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता क्रियाकलाहरु पनि संचालन गर्न जरुरी देखिन्छ।

यस सुवर्ण गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी, निजी संघसस्थाहरु तथा विभिन्न महिला समुह, युवा क्लब बाल क्लवहरु, विद्यालयहरु आदि रहेका छन् तर ती संस्था तथा समुहहरूसँग विपद् पहिले तथा विपद्को समयमा समुदायले कसरी सहकार्य गर्न सक्छन् भन्ने कुरामा पनि समुदायमा प्रयाप्त ज्ञान हुनु जरुरी देखिन्छ। साथै यस गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न क्षेत्रसँग पहुँच भएका राजनैतिक दल तथा सरोकारवाला, महिला स्वास्थ्य स्वयंम् सेविका, सिकर्मी, डकर्मी तालिम प्राप्त निर्माण कर्मीहरु लगायत युवा शक्तिहरुमा विपद् सम्बन्धी पनि उचित ज्ञान सीप तथा क्षमताको विकास गरिनु जरुरी छ।

यस सुवर्ण गाउँपालिकामा संघीय सरकारबाट जारी निर्देशिका अनुसार स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ र यसका साथै वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरु र समुदाय स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितीहरु गठन गरी यी समितिहरुलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी निरन्तर तालिम तथा ज्ञान, सिप, क्षमताको विकास गर्नुका साथै यिनीहरुलाई चलायमान पनि बनाउन पनि जरुरी छ। यसैगरी यस गाउँपालिकामा विभिन्न कार्यदलहरु: पूर्व सूचना तथा सञ्चार, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन जस्ता कार्यदलहरु गठन गरी ती कार्यदललाई विभिन्न तालिम तथा आपत्कालिन खोज तथा उद्धार सामग्रीको व्यवस्थापन गरी

समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ । विपद् व्यवस्थापन समितिमा आपत्कालिन कोष समेत स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापनमा समुदालाई सक्षम बनाउनु जरुरी छ । कुनै पनि विपद्मा पहिलो सहभागिता तथा पहुँच समुदायकै हुने हुदाँ यसै कुरालाई मध्य नजर गर्दै यस गाउँपालिकामा बहुप्रकोपसंग जुध्नका लागि मानवीय, आर्थिक, भौतिक श्रोत साधनको विकास गरी यस सुवर्ण गाउँपालिकालाई विपद् उत्थानशील गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्नु जरुरी देखिन्छ ।

यसका साथै गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको लागि विपद् जोखिम व्यवस्थापन मार्गचित्र निर्माणको साथै स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि संघीय सरकारले तोके बमोजिम आवश्यक र अपरिहार्य ऐन कानून अनि नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु (जस्तै: स्थानीय विपद् व्यवस्थापन ऐन, निर्देशिका, विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति तथा स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक योजनाहरु, संक्षिप्त वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन कार्यविधी) पनि बनाउन आवश्यक देखिन्छ । साथै उल्लेखित ऐन, कानून सम्बन्धी दस्तावेजहरु नभएको खण्डमा विपद् व्यवस्थापनको निम्ती गरिएका कुनै पनि क्रियाकलापहरु कानून सम्मत नहुने हुँदा यसले पालिकाको लागि विभिन्न प्रकारका कानूनी अड्चनहरु पैदा गर्न सक्छ । यो गाउँपालिका मुख्य राजमार्ग देखि टाढा भएकोले आवश्यक तथा प्रमुख सुविधाहरुबाट आंशिक रूपमा बंचित रहेको देखिन्छ अझ भनौ कहि कदाचित महाविपद भएको अवस्थामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन र आपत्कालिन प्रतिकार्यको लागि सदरमुकाम कलैया अथवा जिल्ला माथि नै भर पर्नु पर्ने देखिन्छ । खास गरी बाढी प्रतिकार्यको लागि आवश्यक खोज तथा उद्धारका सामग्रीहरुको चरम अभाव यो गाउँपालिकामा देखिन्छ । आगलागीकै संदर्भमा यो यस नगरपालिकाको प्रमुख प्रकोपको रूपमा पहिचान भएको अवस्थामा हाल पालिकामा ८ वटा भएको परिप्रेक्ष्यमा यहाँ एउटा मात्र अग्नीशमन ट्रक अर्थात बारुण यन्त्र रहेको र केही गरी एक साथ केहि स्थानहरुमा आगलागी भई हाले पालिकाले व्यापक धनजनको नोक्सानी बेहोर्नु पर्ने देखिन्छ । साथै अग्नी नियन्त्रक र नगर प्रहरीहरुको संख्यालाई वृद्धि गरी उनीहरुलाई आवधिक रूपमा अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धी नवीन प्रविधीहरुको बारेमा ज्ञानहरु प्रशिक्षण मार्फत निरन्तर प्रदान गरी रहनु पर्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको लागि विपद् जोखिम व्यवस्थापन मार्गचित्र निर्माणको साथै बनेको नीतिलाई अवलम्बन गर्दै निर्माण भएको विभिन्न योजनालाई कार्यान्वयन गराउने जिम्मेवार निकाय समेत खडा गरी र सो संबन्धित क्रियाकलापहरु पनि संचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ । यसका साथै गाउँपालिकाले जोखिम संवेदनशील भुउपयोग नीति तथा योजना पनि निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसबाट गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको जग्गा र जमिनलाई वैज्ञानिक तरिकाले विभिन्न क्षेत्रमा विभाजन गर्दा (जस्तै: विपदको नजरले संवेदनशीलको पहिचान गरेमा पालिकाको आगामी बजेटमा विपद् न्यूनीकरणका योजना ल्याउदा प्रभावित जनताहरु लाभान्वित हुने) जग्गा जमिनको सही सदुपयोग गर्न सकिन्छ । गाउँपालिकामा हुने भौतिक पुर्वाधार निर्माणकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन भवन आचार संयिताको निर्माण र कार्यन्वयन गर्न र आवश्यक अनुगमन गर्ने संयन्त्र पनि बनाउन जरुरी देखिन्छ यद्यपि राष्ट्रिय भवन संहिता नगरपालिकाहरुमा मात्र लागु रहेको छ तर सुवर्ण गाउँपालिका पनि द्रुत गतिमा नगरोन्मुख हुदै गईरहेको परिप्रेक्ष्यमा आगामी दिनहरुमा हुने अवस्थालाई मनन गरी भवन संयिताको निर्माण र लागु गरेको खण्डमा यसले भुकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणमा एउटा आयाम थप्ने काम हुने छ । सुवर्ण गाउँपालिकामा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट पनि धेरै बालीहरु वर्षेनी नष्ट भईरहेको अवस्थामा पालिकाले संघीय सरकारबाट पारित वन्यजन्तुबाट अप्रत्यासित रूपमा हुने क्षतिको राहत सहयोग सम्बन्धी निर्देशिका, २०६९ (तेश्रो संसोधन, २०७५) लाई पनि अनुमोदन गरी कार्यावयन गर्न जरुरी देखिन्छ । यसका साथै विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्षम बनाउन तथा सरल र सहज रूपमा विपद् प्रतिकार्यका लागि स्थानीय आपत्कालिन कोषको स्थापना गरिएको भएता पनि उक्त कोष संचालनका लागि

दिप
सुवर्ण
सुवर्ण
सुवर्ण
सुवर्ण
सुवर्ण
सुवर्ण

पालिकामा विपद् कोष संचालन र राहत वितरण सम्बन्धी कार्यविधीको निर्माण गरी त्यसलाई कार्यान्वयन गर्न सके विपद् व्यवस्थापनको प्रभावकारिता बढ्ने देखिन्छ र बिना कार्यविधी गरिएको खर्चलाई बेरुजुमा जान समेतबाट रोक्न सकिन्छ। यसै परिप्रेक्ष्यमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेटमा विपद् व्यवस्थापनको हकमा मात्र एक लाख विनियोजन गरिनाले गाउँपालिकाले यो विषयलाई त्यति गम्भीरताले नलिएको होकि भन्ने भान हुन आउँछ र आगामी दिनहरुमा विपद् व्यवस्थापनको सवाललाई गम्भीरताले मनन गर्दै यस विषयमा रकम विनियोजनमा वृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ।

यसका साथै विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न संघीय सरकारको निर्देशन अनुसार स्थानिय तहहरुमा स्थानीय आपातकालिन कार्यसंचालन केन्द्र (LEOC) को स्थापना गर्न र त्यसका लागि संघीय सरकारबाट सबै स्थानीय तहहरुलाई जारी आपातकालिन कार्य संचालन केन्द्र, कार्यसंचालन विधी, २०७४ (Standard Operating Procedure for Local Emergency Operation Center) लाई पारित गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी देखिन्छ। समुदाय स्तरको कुरा गर्दा सुवर्ण गाउँपालिकाको अधिकांश क्षेत्रहरुमा बालीमा लाग्ने रोगहरु, आगलागी, पशुजन्य रोग तथा बाढी पश्चात डुबान, कटानमा पर्ने भएकोले ती क्षेत्रहरुमा वा आसपास बसोबास गर्ने समुदायहरुको पहिचान गरी अति प्रभावित क्षेत्रहरुमा प्रमुख प्रकोपको प्रभावबाट उनीहरुलाई सुरक्षित राख्न प्राथमिकताको आधारमा उपयुक्त कार्यक्रमहरु निर्माण गरी लागु गर्न आवश्यक देखिन्छ।

[Signature 1]

 [Signature 2]

 [Signature 3]

 [Signature 4]

 [Signature 5]

 [Signature 6]

***